

Starověký Egypt

- stát s nejdelšími dějinami v historii – cca 3000 let
- starověcí Egypťané své říši říkali „**Ta – Meri**“ = **Země milovaná**
- dnešní název, pochází z řeckého slova **Agyptos** = **chrám boha Ptaha**

Přírodní a životní podmínky

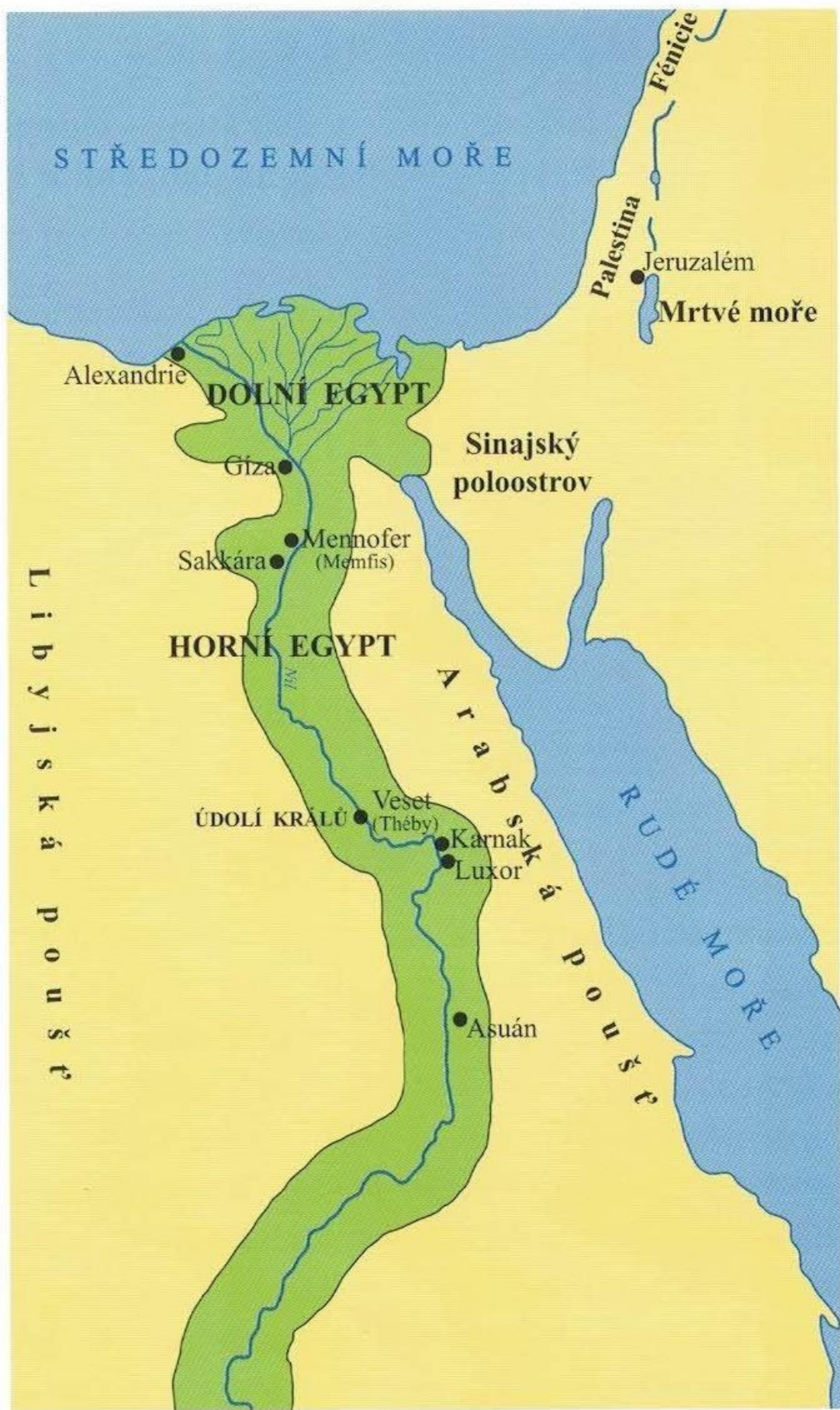
- území Egypta se rozprostíralo podél řeky NIL
- na východ i na západ od Nilu jsou pouště
- požehnáním pro Egypt byly každoroční záplavy Nilu → nános úrodné půdy - **„Egypt je dar Nilu“**

Zemědělství

- znalost zemědělství přišla do Egypta z Mezopotámie
- využívali pravidelné záplavy, později budovali zavodňovací kanály
- pěstovali: pšenice, ječmen, len, ovoce, zelenina, luštěniny, vinná réva
- chovali: hovězí dobytek, ovce, kozy a kachny

Řemeslo a obchod

- hrnčířský kruh a vypalovací pece → výroba hliněných nádob
- tkalcovství na vysoké úrovni – lněné oděvy, velmi jemné až průhledné
- vyspělí stavitelé
- Egypt postrádal některé suroviny (měď, dřevo) → proto se egyptští panovníci snažili území, kde se potřebné suroviny těžily, dobýt a ke své říši připojit
- zdatní obchodníci, kteří dováželi zboží i ze vzdálených zemí – např. Kréta, Malá Asie, dnešní Somálsko

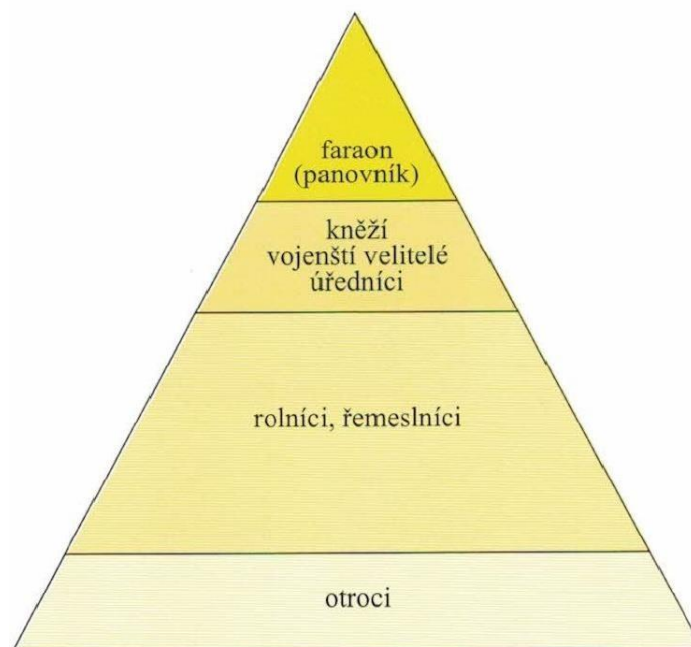

Egypt ve starověku

Počátky starého Egypta

Sjednocení Egypta

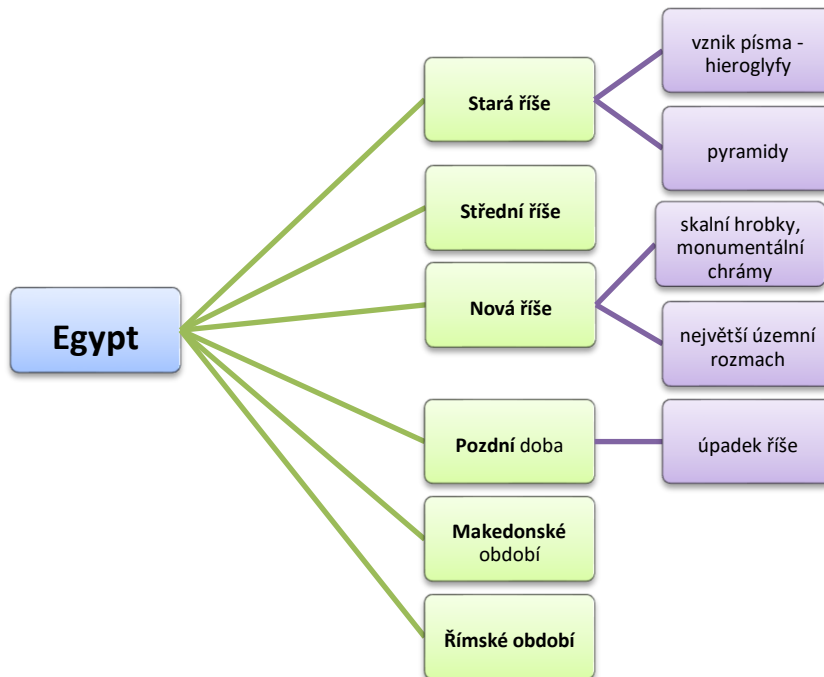
- v Egyptě existovaly dva státy – **Horní Egypt** a **Dolní Egypt**
- Horní Egypt se nacházel na jih, Dolní Egypt na severu (blíže k deltě Nilu)
- „Dolnoegyptané“ - zemědělci a kontakt s vyvinutějšími civilizacemi
- „Hornoeegyptané“ - lovci a kočovní pastevcí
- kolem roku 3100 př.n.l. vládce Horního Egypta, **faraon Meni**, ovládl Dolní Egypt a vytvořil **velký centralizovaný stát**
- **Společnost ve starém Egyptě**

- vládce Egypta se nazýval **FARAON** –pokládán za ztělesnění boha, měl neomezenou moc a jeho slovo bylo zákonem
- druhou nejdůležitější vrstvou byli **kněží** – plnili náboženské povinnosti a jejich chrámy byly středisky vzdělanosti
- **vojenští velitelé** zajišťovali obranu před nepřáteli a vedli výbojné války
- **úředníci** (*výběrčí daní, účetní, písaři a správci sýpek*) zajišťovali správu říše, nejdůležitější byl **VEZÍR**, který řídil státní správu
- **otroci** využíváni na těžké práce a při stavbách pyramid

Rozdělení společnosti ve starověkém Egyptě

Dějiny Egypta

- jsou staré cca 3000 let a historikové je dělí na několik období
  - je důležité si uvědomit, že Egypt vznikl v době kamenné (v době kamenné se stavěly i pyramidy), největší rozmach zažil v době bronzové a jeho úpadek začal v době železné
- Dějiny Egypta – přehled**

Rozkvět Egypta

- v období **Nové říše** (přibližně 1500 – 1100 př.n.l.) byl Egypt na vrcholu slávy a moci
- největší hospodářský, kulturní a územní rozmach Egypta
- panovnice **Hatšepsut** – nevedla žádné války, ale podnikala obchodní výpravy do okolního světa a dbala o hospodářský rozkvět země a podporovala stavební činnost (chrámy) → Egypt velice zbohatl
- za **Thutmose III.** došlo k největšímu územnímu rozmachu v dějinách
- za **Amenhotepa IV.** – **náboženská reforma** → uctívání pouze jednoho boha **Atona** → reforma nebyla úspěšná
  - ✦ jeho manželkou byla **Nefertiti**
- za **Ramesse II.** velké vojenské úspěchy, po **nerozhodné bitvě u Kadeše s Chetity** byla uzavřena **nejstarší mírová smlouva (1285 př.n.l.)**

Hatšepsut

Zdroj: Wikipedie

Nefertity
Zdroj: Wikipedie

Achnaton a Nefertiti

Zdroj: Wikipedie

Úpadek Egypta

- v době **Nové říše** bohatství Egypta pocházelo z obchodu s mědí
- ke konci Nové říše už na Předním východě začínala doba železná →měď už nešla na odbyt, Egypt chudnul, a to vedlo k jeho úpadku
- Egypt se v **období Pozdní říše stal slabým státem a začaly ho ovládat jiné národy**
- v 7. st. př.n.l. jej nakrátko dobyli Asyřané, později byl ovládnut Peršany
- z perské nadvlády osvobodil Egypt **Alexandr Makedonský**
- po jeho smrti v Egyptě vládli Řekové – dynastie **Ptolemaiovců**
- poslední egyptskou panovnicí byla královna **Kleopatra VII.**, po její smrti se Egypt stal kořistí **Říma** (30 př.n.l.)
- cizí vpády nezničily egyptskou civilizaci úplně. Noví vládcové přejímali řadu egyptských zvyklostí
- i po dobytí Římany si Egypt zachoval mnoho ze své kultury

Kleopatra

Zdroj: wikipedie

Kultura ve starověkém Egyptě

Náboženství a mumifikace

- Egypťané věřili ve velké množství bohů = **polyteismus**
- někteří bohové byli uctívání po celé zemi, jiní byli spjati jen s určitým místem
- většinou byli zpodobňováni se zvířecí hlavou
- v Egyptě byli posvátní ibisové, krokodýlové, opice a hlavně kočky
- Egypťané věřili, že dokud se tělo nerozpadne, tak v něm přebývá duše (KA), proto se snažili uchovat těla svých zemřelých, co nejdéle taková, jak vypadala zaživa →tomuto procesu říkáme **mumifikace (balzamování)**
  - ✦ mumifikace byl složitý proces, kdy bylo tělo zemřelého zbaveno všech tekutin a orgánů

- Egypťané věřili, že celý jejich život na zemi je přípravou na **život po smrti**

Vzdělanost, písmo a literatura

- písmo vzniklo ve 4. tis. př.n.l., bylo to písmo obrázkové = **HIEROGLYFY** (jeden znak měl význam jednoho slova)
- písmo velmi složité, ten, kdo ho uměl, byl velmi vážený
- psalo se na **svitky papyru** (papyrus byla rostlina) nebo na stěny chrámů a hrobek
- zachovalo se množství literatury – pohádky, báje, pověsti, náboženské texty, rady do života

Papyrus (zdroj wikipedia)

Věda

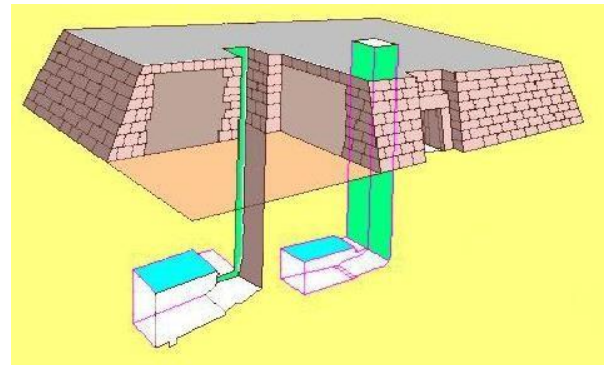
- vysoké úrovně dosáhly v Egyptě matematika, astronomie, geometrie a lékařství
- v medicíně se některé obory již specializovaly – oční a zubní lékařství a chirurgie

Umění

- Egypťané byli výborní řemeslníci a zhotovovali překrásné předměty denní potřeby i šperky
- zhotovovali krásné **reliéfy** a **sochy** od mnohametrových kolosů po drobné miniatury
- sochy bohů a faraónů působí vždy velmi strnulým a majestátním dojmem
- známým egyptským sochařským výtvozem jsou **sfingy** – tvorové s lidskou hlavou a lvím tělem

Architektura

- většina staveb, soch i maleb byla spjata s úctou k mrtvým
- nejstarším typem hrobek byla **mastaba**
- z nich se vyvinuly **pyramidy**
- v Nové říši se začalo pohřbívat v hrobkách ve skalách – **Údolí králů** a **Údolí královen**
- většina již byla vykradena ve starověku

○ Pyramidy

- postaveny v období **Staré Říše** (2700-2200 př.n.l.)
- pyramidy jsou hrobky faraónů
- mají tvar jehlanu, uvnitř spleť chodeb, které měly zmást zloděje, dále tu byla pohřební komora s rakví a mumii zemřelého i s bohatou výbavou
- nejprve *stupňovité*, nejznámější **Džoserova pyramida** → poté *lomené pyramidy*
- nejznámější jsou **pyramidy v Gíze** – jediný dochovaný div ze sedmi divů světa
  - ✦ na předměstí Káhiry
  - ✦ tři největší: **Cheopsova, Rachefova a Menkaurova**
  - ✦ největší je Cheopsova, původně vysoká 150 m, nyní 137 m
  - ✦ pyramidy v Gíze jsou dokladem stavitelského umění Egypťanů

- ✦ jsou postaveny z mnoha tisíc obrovských kamenných kvádrů, které byly k sobě jen přikládány a nebyly spojovány hlinou a ani vápencem
- ✦ původně byly obloženy vápencem, který se ve svitu slunce zářivě leskl

○ Chrám

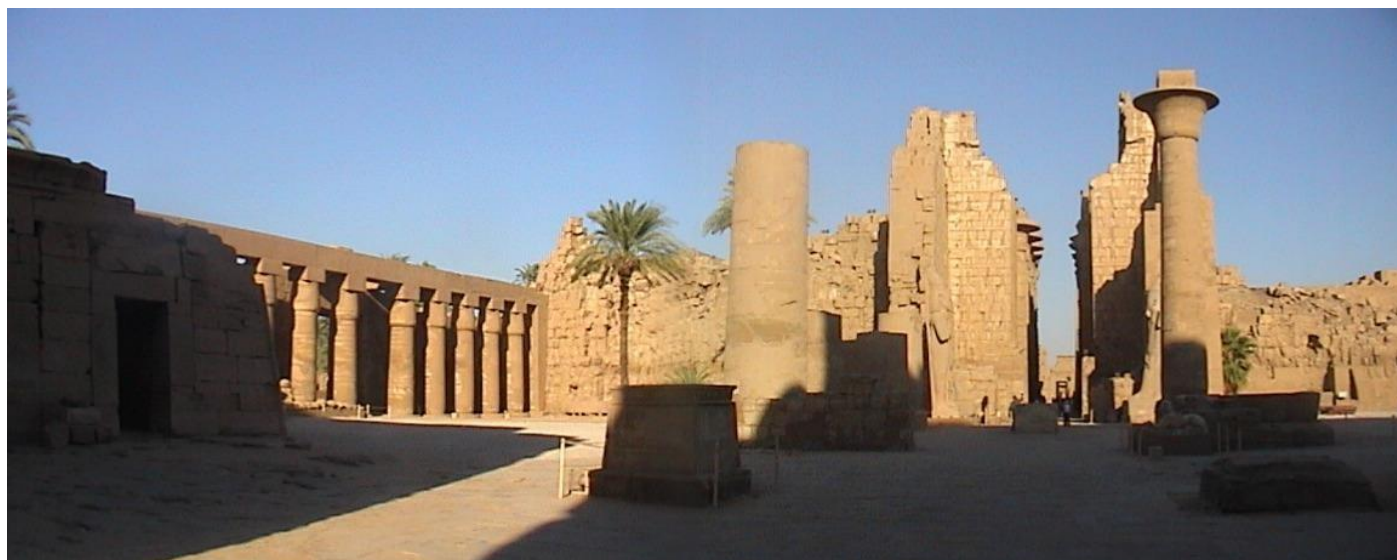
- zasvěceny bohům
- nebyly chápány jako shromaždiště věřících, ale jako dům příslušného božstva
- největší z dochovaných chrámů je **chrámový komplex v Karnaku a Luxoru** - chrám vytesaný do skály: **Abú Simbel**

Hrobka panovníka Tutanchamona

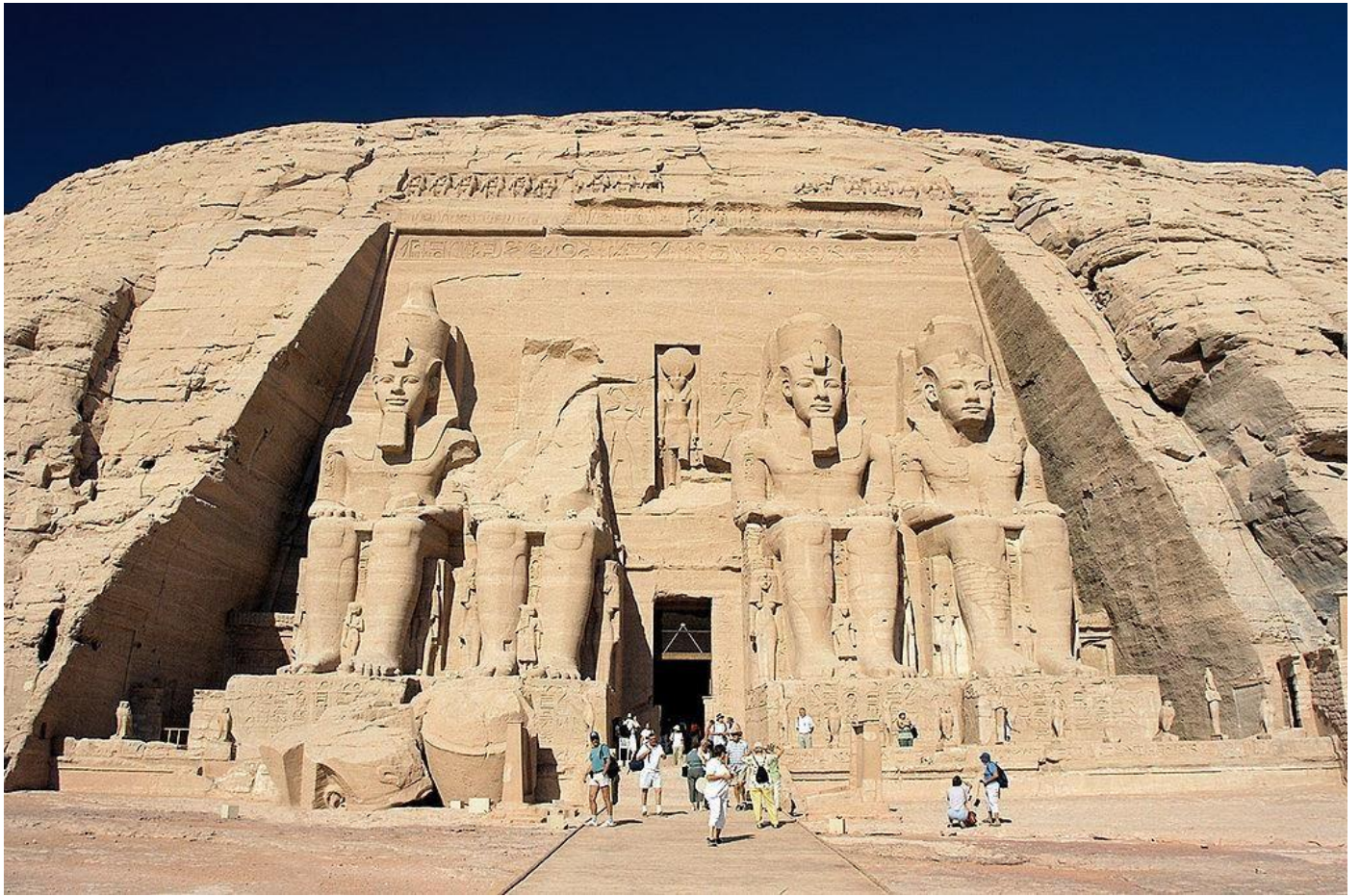
- nevyloupená hrobka, která byla objevena 1922
- bohatá pohřební výbava mladičkého panovníka je chloubou Egyptského muzea v Káhiře

Referáty:

- **egyptské náboženství**
- **mumifikace**
- **pyramidy**
- **hieroglyfy, rosettská deska, Champollion**
- **Tutanchamon a objevení jeho hrobky**

Karnak

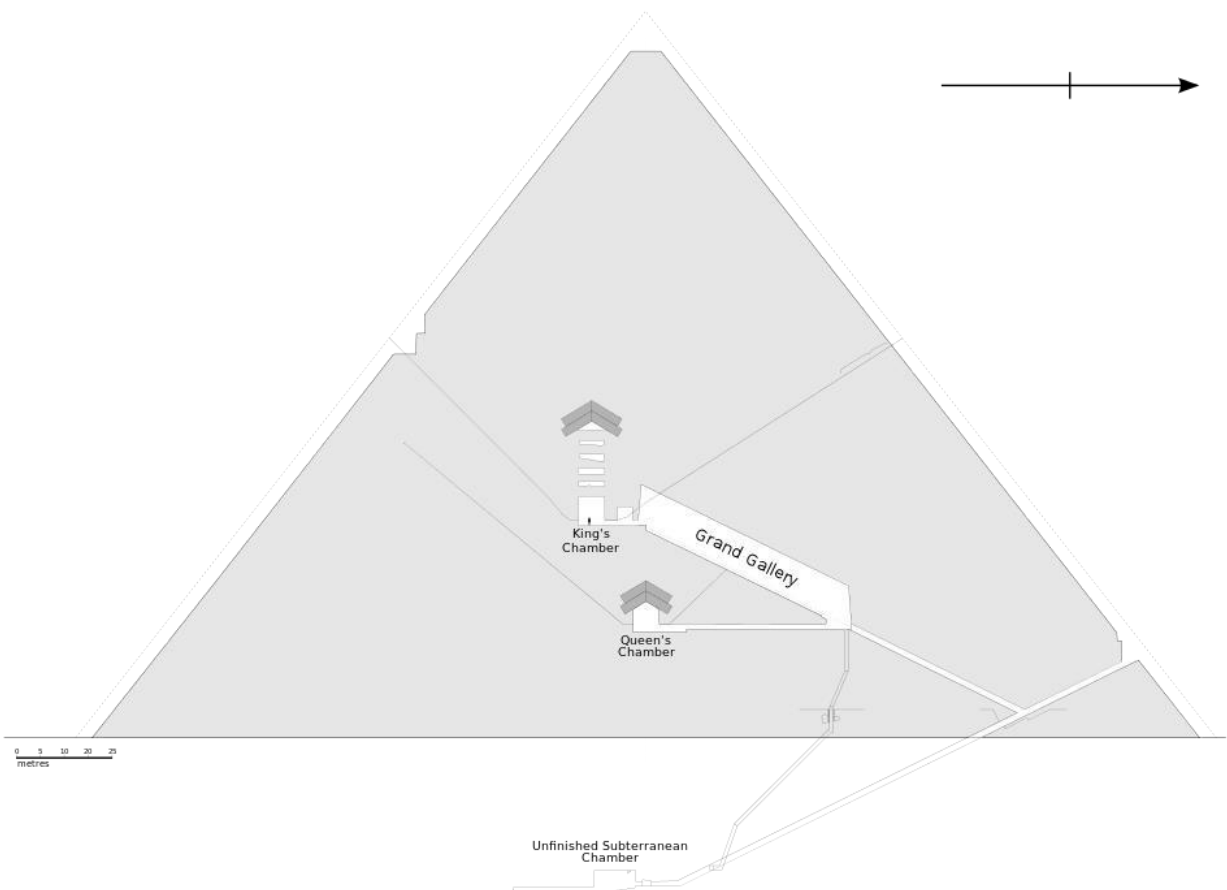
Abū Simbel

Chrám v Luxoru

Džoserova pyramida

Pyramida v Medúnu

Lomená pyramida

Pyramidy v Gíze

Cheopsova pyramida

Rachefova pyramida

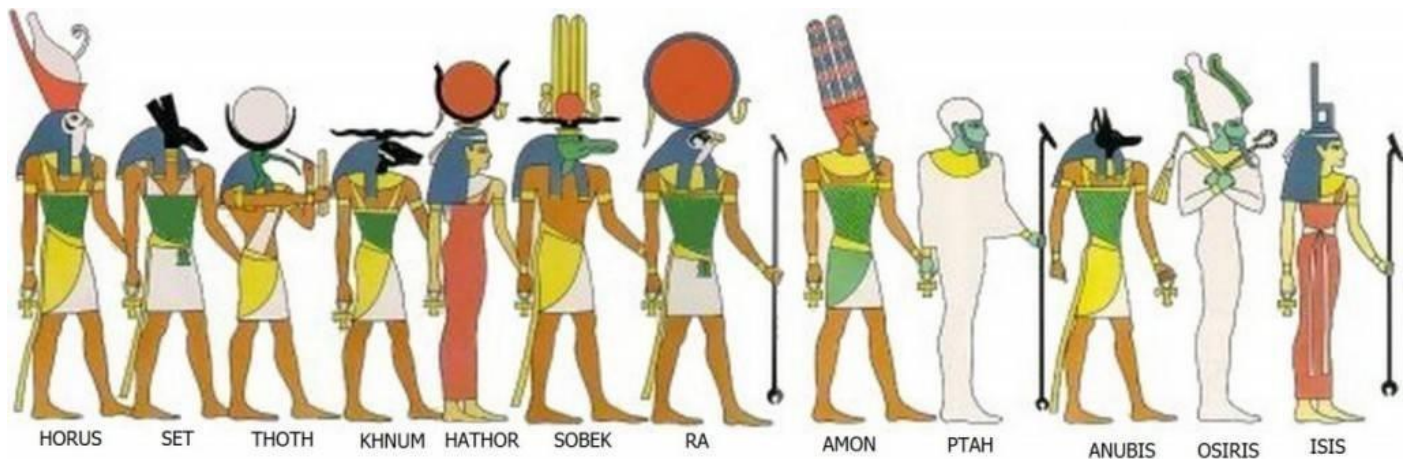
Menkaurova pyramida

Tutanchamon

Všechny obrázky: zdroj wikipedia

Egyptští bohové (zdroj: eleanorpalmer.camden.sch.uk)

Červená pyramida (zdroj: TOPZINE.cz)

Hieroglyfy (zdroj: Pixers.cz)

nebe	bůh	slunce	obzor	nebeský střepec	vznik	vládnout
krása	moc	síla	zlato	štěstí	svátek	dar
Hor	Hathor	Eset	Usir	Nebthet	Neit	Anup
jit	dům	supice	vitr	jih	koš	husa
p (rohož)	t (chleba)	n (voda)	b (noha)	r (ústa)	š (jezero)	d (ruka)
ms (vějíř)	mr (motyka)	mn (desk. hra)	hnp (ob. rohož)	pr (dům)	wn (zajíc)	hm (kýta)
rakev (pán života)	kněz (služeb. boží)	služebnice (ženský služeb.)	dcera (ženský syn)	král (syn slunce)		
savec	oheň	cizí země	město	abstraktum		plurál

zdroj: Egypt - Blog.cz